

НИН, Београд, 24. XI 1957, 360, 10

МСУ Београд, НИН 24 новембар 1957/VII, бр. 360, стр 10
ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Новембарске изложбе

- Изложба Удружења ликовних уметника Македоније
- Изложба Војтеха Братуше
- Изложба Боре Грујића

ИЗЛОЖБЕ Удружења ликовних уметника Македоније је друга по реду коју то Удружење организује у Београду; у односу на прву, коју смо видели 1953, она показује даље ширење идејне лезе, даље нијансирање већ познатих или увођење нових концепција. С те стране, у погледу разноврсности тежњи, она претставља несумњив напредак. Али, у односу на њихову реализацију то се не би могло рећи: осредњост многих експоната је очигледна. Изложба је, на пример, оптерећена баналним експресионистичким и фовистичким рецидивима који се састоје у мануелној жестици и колористичком хаосу. Тај хаос често спречава — то је, уосталом, карактеристика већине оваквих изложби које приређују наша удружења — да се јасно чују племенитије мелодије, да се од хора одвоје чисти гласови солиста.

У те мелодије и гласове, људске и уметничке поруке, убројмо бих — поред дела старијих уметника Димитровског и Мартин

носког, о којима је овде више пута говорено — нарочито платна младих сликара Димитра Кондовског (рођен 1927) Спаса Куноског (рођен 1930) и Борка Давеског (рођен 1917) који својим уметничком зрелошћу доминирају на изложби.

У већини својих слика, а нарочито у „Мртвој природи“ Кондовски показује озбиљну једноставност и сигурно осећање стилског јединства. Накљоненост геометрији и архитектонском грађењу слике фина палета, тамна, уташена, масли-насто-зеленкаст тоналитет који

М. Б. ПРОТИЋ

зрачи поезијом мирне контекмплације, преображавањем неопредно виђеног, реалне визије, у личну, уметничку експресију — јесу његове основне особине.

Куноски је друччији. Ако Кондовски привлачи својим миром, сигурношћу, уздржаномшћу Куноски привлачи неочекиваношћу своје визије, смелошћу своје метафоре. Та неочекиваност, нажалост, понекад прелази у свесно тражење морбидног фантастичног. По избору мотива и међусобном односу предмета и симбола на слици, ова уметност, — претстављајући у извесном

смислу „героизам душе“, литературу транспоновану у сликарство, — креће се у простору између надреализма и „магичног реализма“.

Давески је изложио велики картон за монументалну композицију из НОБ фреску „Стрелани“, који делује својом снагом и једноставношћу. Вертикализам фигура и кубистичка стилизација реалистички опажене форме, његови су први формални атрибути.

Уз ова поред још два три имена треба поменути и интересантне покушаје Петра Малева.

Војтех Братуша је и пре ове изложбе већ заслужио да буде познат нашој јавности. На многим колективним изложбама „УЛУС“ а издавао се понеки његов предео или његова „Мртва природа“ и привлачила пажњу лепотом заната, племенитошћу тона. Те његове особине, раније наговештене, ова изложба је убедљиво потврдила. Уопште, код Братуше је примена артизанска љубав ка делу; он своје визије материјализује сложеним технолошким поступком, који упрошћеним формама, сведеним на чисте површине, даје живот испуњен тихим треперењем. Он воли чврсту композицију, одређене лако метризоване форме, њихов ритам, пригушене тонове зеленог свог мркопреног, смеђег, — један доста чист а ипак замагљен тоналитет чију благодат развија понеки метал-но зелени акценат или покоја бели, пастозно исликана форма. Сликара градских предела и мртвих природа Братуша је у главном већ нашао свој стил и своје мисаоно и осећајно поднебље. Уклањањем извесне илу-

стративне једноставности — која није исто што и једноставна транспозиција — његово дело би добило у озбиљности и дубини.

★
Изложба Боре Грујића, — који је у Галерији Графичког колектива изложио десетак темпера, варијација на тему летњег поља, — сведочи о његовој очигледној еволуцији од једног често непрозирног, сапетог импресионизованог реализма, ка једном личном експресионизму, чија је садржајна тежина већа и порука вреднија. Два централна експоната — од којих један носи назив „Фантастични предео“ — сугерирају и оправдавају претпоставку да би Бора Грујић, на путу који ова изложба антиципира, могао да пружи озбиљније реализације.

Ванчо Гецов